

El us públic en els espais naturals

Pau perez de pedro

2006

Introducció

L'afluència de visitants als espais naturals és una realitat a la societat contemporània que experimenta dia a dia un creixement continu, amb els consegüents impactes, ja siguin positius o negatius. L'ús de la natura com a escenari per a la pràctica de diferents activitats és un dels aspectes més dinàmics dels canvis produïts als espais naturals durant els darrers anys.

Considerades aquestes premisses, urgeix aprofundir en la necessària planificació de l'ús públic en els espais naturals i proporcionar, d'aquesta manera, una base per a la gestió d'aquestes àrees des d'una perspectiva vertebradora, que consideri al mateix temps la satisfacció de les demandes dels visitants —mitjançant activitats d'informació, sensibilització, lleure i educació— i la preservació dels recursos naturals.

En aquest sentit, la planificació dels recursos naturals i culturals són uns dels aspectes més interessants de la gestió dels espais naturals i un dels reptes més importants que han d'afrontar els seus responsables, enteses com un dels millors mecanismes de gestió dels fluxos de visitants, que permeti garantir l'assoliment dels objectius de conservació i de rendibilitat per al propi espai, garantint a la vegada el dret a l'ús públic.

La Xarxa de Parcs de la Diputació de Barcelona i tots els espais naturals en general, han conegut els últims anys un clar creixement en el nombre de visitants, atrets principalment pel seu paisatge, però que poc a poc han anat descobrint altres motius per tornar-hi.

La finalitat d'un pla de la planificació de l'ús públic és determinen-determinar una sèrie d'estratègies, criteris i orientacions per a l'elaboració dels programes d'ús públic de cada espai natural, després de realitzar un anàlisi de la situació del mateix.

En la primera part d'aquest treball destaquem aquests paràmetres condensats-comuns a tota la xarxa d'Espais Naturals de la Diputació que considerem importants per poder efectuar consegüent diagnosi, a fi i efecte d'efectuar la corresponent proposta.

En la segona elaborem l'esmentada proposta per a la planificació de la utilització pública dels recursos de la Xarxa de Parcs de la Diputació de Barcelona, a partir d'un ampli esquema que ens permeti l'elaboració de plans d'ús públic en cada un dels Espais Naturals de la Xarxa de la Diputació.

Finalitzem aquest treball amb un resum de la proposta d'una sèrie de consideracions a fi de provocar una reflexió col·lectiva.

1.- El paisatge natural com a recurs

La protecció de determinats espais naturals, mitjançant l'adopció de mesures legislatives o administratives específiques, és un concepte d'origen urbà, clarament associat a la figura del visitant i no pas a la del resident dels territoris objecte de protecció que, en la gran majoria dels casos, no té consciència de la necessitat d'aquest règim tutelar.

Els antecedents d'aquestes polítiques es situa a finals del segle XIX, amb la creació del Parc de Yellowstone el 1872, la llei de Parcs Nacionals de l'Estat Espanyol de l'any 1916, inspirada per Pedro Pidal i Bernardo de Quiros, i les primeres manifestacions de l'excursionisme català, manifestament impregnat d'un caire de recerca científica i cultural i de reconeixement del patrimoni cultural i natural del país, que en demanarà ben aviat la protecció. Neix així un nou ús del paisatge, amb l'intent de preservar el seus valors més característics per a les generacions futures i al servei dels usuaris i visitants actuals. Mentre els residents d'aquells espais havien concebut sempre el seu ús en termes de productivitat estricta, fonamentalment primària, o de localització per als seus habitatges i per als seus desplaçaments, aquells visitants instauraven uns nous usos, vinculats al lleure, la contemplació, el gaudi estètic, la creació artística, l'estudi científic o el turisme.

El medi natural, com a escenari per la pràctica de activitats de caire divers, és un fenomen creixent i, al mateix temps, un dels aspectes més dinàmics dels canvis d'ús produïts als espais naturals, durant aquests darrers anys. A l'actualitat, els hàbits de lleure de la població constitueixen un important factor de pressió ambiental sobre alguns dels llocs més ben conservats del entorn natural del país i, en particular, sobre els espais naturals protegits que envolten els sectors de més elevat nivell d'urbanització.

Les noves dinàmiques socials, l'increment del nivell de vida de la població i l'extensió de la formació són factors que, en el seu conjunt, han produït —com és prou sabut— una generalització d'aquest turisme interior i, a la vegada, un increment notable de la demanda d'espais per al lleure o, simplement, de paisatges com a escenari per a les vacances o les sortides de cap de setmana, circumstància que permet parlar d'un veritable consum del paisatge. Tot i deixar de banda els fenòmens més massius del turisme, en els darrers anys hom pot parlar de l'ús públic dels espais naturals, entesos com a àmbits per al lleure a l'aire lliure amb un paisatge de qualitat que, en termes generals, disposen de serveis i equipaments per al públic. A més, la seva imatge es veu clarament reforçada com a producte, a partir de la denominació de qualitat que suposa la seva consideració com a parc natural.

En síntesi, el paisatge natural és un recurs que pot ser utilitzat de maneres molt diverses; així pot esdevenir escenari d'una activitat de lleure o de turisme més o menys actiu, però així mateix pot ser un atractiu de l'invisible, de la fauna o de la història de les restes del passat. En tot cas, però, el paisatge és principalment espectacle, visió atractiu pel visitant.

2.- El paper de l'ús públic en els espais naturals

Entre els estudis recents elaborats per diverses persones vinculades als espais naturals de l'estat espanyol, cal destacar el següent (Marta Mujica 2001): "La creixent demanda social d'espais de qualitat ha influït en decisions polítiques que han portat en els últims deu anys no tan sols a un increment important del nombre d'espais protegits declarats (a l'actualitat més de sis-cents, el 85% dels quals ho ha estat a partir de 1987) sinó també a inversions milionàries en equipaments específics d'atenció al visitant, dels quals n'existeixen més de cent cinquanta, la majoria creada els darrers cinc anys. Cal ressaltar, a més, el paper dels mitjans de comunicació en divulgar l'existència d'aquests espais i dels seus valors naturals i humans, que han provocat que molts espais naturals s'hagin posat de moda entre el gran públic. S'hauria d'assenyalar també la oportunitat de les noves tecnologies de comunicació i difusió en la promoció a nivell mundial dels espais protegits, com l'ús d'Internet,"

De forma paral·lela a aquest procés, i consegüent amb determinats indicis de massificació, en els darrers temps es constata una determinada evolució, des d'aquella protecció inicial concebuda per garantir el gaudi dels visitants, presents i futurs, fins unes polítiques de caire defensiu front de l'impacte eventual que aquests fluxos de visitants puguin produir. Des de determinats grups d'opinió sembla defensar-se que, des del moment mateix que els espais naturals són posats a l'abast del conjunt de la població, els visitants passen automàticament a ser considerats com el principal factor de risc per a la preservació dels valors del paisatge que es vol protegir.

És obvi que l'increment notable de la freqüentació del medi natural pot esdevenir un factor de risc per a la seva preservació; tanmateix, no pot oblidar-se però, que aquest ús social pot constituir en molts casos un recurs per al desenvolupament econòmic dels seus habitants, la qual cosa resulta especialment significativa en el cas de molts espais naturals, com a alternativa enfront d'altres recursos avui en crisi. A més, segueix [essent](#) un dels principals arguments per donar suport a les polítiques de protecció dels espais naturals.

Per la població que viu a l'entorn dels espais protegits, les implicacions associades a l'activitat d'ús [públic](#) són evidents. Algunes dades recollides per l'oficina tècnica d'EUROPARC-Espanya mostren la magnitud dels efectes positius i negatius d'aquest fenomen. Prop de quatre-centes mil persones viuen a l'interior d'un espai protegit a l'Estat espanyol i més de catorze milions ho fan en municipis el territori dels quals acull un parc natural. Almenys 25,5 milions de persones visiten anualment algun espai protegit; tan sols els parcs nacionals reben prop de vuit milions de visitants a l'any, mentre que a la meitat dels parcs naturals dels que se'n té informació aquestes visites arriben als 17,5 milions. El 87% dels gestors enquestats indica que l'oferta turística privada, derivada de la declaració d'un espai protegit, ha augmentat. Amb tot, s'observen amb preocupació alguns aspectes com són l'increment excessiu del nombre de visitants, el risc de desplaçament de l'activitat agropecuària provocat pel visitant, la dependència excessiva de l'activitat turística en les poblacions rurals, la manca de formació de la població local per tal d'afrontar els nous usos i demandes de la societat, la manca de coordinació amb l'administració responsable de l'espai protegit per encetar iniciatives, etc.

El repte és evident, en considerar-se que l'ús públic en els espais protegits ofereix unes particularitats que el distingeixen del que es practica en altres àmbits. De forma especial, cal recordar un dels seus objectius fonamentals com és la conservació dels valors naturals i culturals que els han fet mereixedors de protecció. La diversificació d'activitats permeses i el seu grau de intensitat estaran sempre en funció de la categoria de protecció de l'espai i de les zonificacions d'ús establertes en els corresponents plans d'ús i gestió.

S'ha de veure doncs que l'ús de l'espai natural els hi confereix un valor diferencial, un caràcter de servei públic, de forma molt especial a l'àmbit territorial metropolità. En tot cas, la gestió dels espais naturals protegits ha de veure's dotada dels mitjans humans, econòmics i tècnics necessaris per ordenar aquesta freqüentació i, a la vegada, fer-la compatible amb la preservació dels valors culturals, paisatgístics i naturals.

En resum, pot afirmar-se que l'ús públic en els espais protegits –com a conseqüència de la demanda d'activitats a l'aire lliure, especialment important prop de les àrees més densament poblades i artificialitzades del país-- és un fenomen creixent que s'ha de veure desenvolupat en el futur, de la mà dels avenços en una sèrie d'indicadors (nivell de formació de la població, increment de la sensibilitat pels temes ambientals, generalització de la disponibilitat de temps lliure, augment del poder adquisitiu, entre altres) que, de forma inequívoca, han de considerar-se com a definitoris d'un progrés social innegable i d'una millora inqüestionable de la qualitat de vida.

La totalitat dels espais naturals protegits, amb l'excepció representada per algunes poques reserves integrals, incorporen als seus objectius l'ús públic, [sentès](#) com un servei al col·lectiu social, ensems amb la preservació dels valors naturals, la contribució a la investigació i el foment del desenvolupament equilibrat. Davant d'aquest fenomen, poden plantejar-se, en síntesi, dues postures definides amb tota claredat, clarament antagòniques entre elles: d'una banda, la defensada des de criteris que posen l'accent en la restricció i en les limitacions en el exercici d'aqueix ús social i, de l'altra, l'alternativa defensada des de les línies que donen prioritat a l'ordenació i la regulació d'aquells usos, mitjançant mecanismes com la informació i l'oferta de serveis i equipaments, més que no pas en la seva prohibició estricta, aquesta és la línia que ha portat a terme fins fa poc la Xarxa d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona.

En aquest sentit, la racionalitat i la rendibilitat social i econòmica exigeixen no veure el visitant com un problema, sinó com un dels arguments més importants que permeten explicar i justificar la pròpia política de protecció. Els sectors públics, des de la gestió dels propis espais protegits, poden intervenir i regular aquestes qüestions mitjançant la pròpia declaració de la corresponent figura protectora i, si s'escau, l'oferta de determinats serveis i equipaments. Així, l'administració pública pot prendre un protagonisme summament important, principalment pel seu compromís de protecció i per la dotació de les inversions que el conjunt d'aquestes polítiques exigeix. Tot això fa necessàries una planificació estricta i una gestió racional de l'ús dels espais naturals.

Diversos autors han analitzat aquest [fenomen](#) entre d'altres pot citar-se un article de Javier Gómez publicat el 1997 sobre *l'Uso público en los espacios naturales protegidos*, on s'exposa un marc teòric i pràctic a partir del qual es desenvolupa la planificació i gestió de l'ús públic, i posa èmfasi especial en quatre aspectes importants: la freqüentació dels visitants, la tipologia dels visitants i de les activitats que desenvolupen, els recursos recreatius posats a la seva disposició i l'impacte ambiental que puguin generar aquelles activitats, criteris necessaris previs a l'anàlisi

d'un pla d'ús públic en els espais naturals i que desenvoluparem en altres capítols d'aquest treball.

|

3.- L'Impacte de l'ús públic en els espais naturals.

3.1. Conceptes generals

L'ús públic, que en els seus inicis partia de la interpretació i l'educació ambiental, ha incorporat progressivament les activitats recreatives principalment de lleure al seu dietari. Això s'ha produït en la mesura en que l'usuari ha convertit les diverses activitats, esportives i de coneixement de la natura en nous productes, atenent a les seves pròpies necessitats de diversificació i canvi. Aquesta conversió ha estat possible gràcies a l'evolució de la demanda i a la necessitat d'introduir noves fórmules de gestió i participació a l'ús públic dels espais naturals.

L'ecoturisme, d'acord amb la definició de la UICN (Unió Mundial per la Natura) és aquella modalitat turística ambientalmente responsable, que consisteix en viatjar o bé visitar àrees naturals, amb un pertorbació mínima, amb l'objectiu de gaudir, apreciar i estudiar els seus atractius naturals –paisatge, flora i fauna salvatge—, així com qualsevol manifestació cultural del present o del passat que s'hi pugui trobar, mitjançant un procés que promou la conservació, té un baix impacte ambiental i cultural, i propicia una implicació activa i socioeconòmicament beneficiosa de les poblacions locals (Héctor Ceballos-Lascurain, 1983). És un terme polisèmic que pot fer referència a la creació de productes basats en els recursos naturals. No sempre l'explotació turística d'aquests recursos es desenvolupa sota criteris ambientalmente correctes. Ecoturisme també pot fer referència a la forma com són gestionats els recursos turístics, siguin naturals o no, de manera que es minimitzin els costos ambientals. En darrer terme, ecoturisme pot significar la unió dels dos conceptes: la gestió racional, des d'una perspectiva ambiental, dels recursos naturals entesos com a productes turístics.

Aquesta definició, com ja s'ha dit anteriorment, presenta molts punts de contacte amb la de turisme sostenible perfilada a la conferència de Rio i que després es va treballar en profunditat a l'anomenada Carta del Turisme Sostenible de Lanzarote. Amb tot, resten encara molts aspectes per definir i molta terminologia similar, en la majoria dels casos confusa.

El concepte de sostenibilitat, aplicat a l'activitat d'ús públic, significa assegurar que els beneficis econòmics del desenvolupament turístic no s'assoleixen a costa de provocar danys ecològics o a l'alteració dels costums culturals locals. No tant des d'una consideració estrictament teòrica sinó des de la pràctica, cal preguntar-se sí l'activitat d'ús públic pot ser sostenible. De considerar-se en sentit estricte el model de desenvolupament proposat per Butler (1991) i citat per Burton (1997), el turisme és un fenomen intrínsecament insostenible, que funciona per cicles: quan un determinat indret comença a ser popular, les forces d'interessos diversos entren en acció i introdueixen una sèrie d'elements que provoquen l'increment dels nivells d'ús dels visitants, de manera que canvia la naturalesa del recurs i per tant també ho fa l'experiència turística, amb la qual cosa al final el recurs perd el seu atractiu.

En definitiva l'ús públic als espais naturals és sobretot el resultat de la intersecció de les diverses modalitats de turisme en el medi natural, que ha anat adaptant diversos noms i definicions d'acord amb les especificacions concretes o els interessos comercials que interessaven en cada moment.

L'ús públic en els espais naturals ha de ser planificat. Aquesta és una premissa bàsica. És una obvietat, però convé fer-la explícita: no és possible una gestió d'ús públic racional dels recursos naturals sense gestió. La majoria de les visites que es reben en els Espais Naturals s'ha caracteritzat precisament per la manca de planificació, per una primacia dels fets consumats i per l'absència d'una visió estratègica del territori.

L'oferta d'ús públic als espais naturals ha de ser el resultat de l'aprofitament ordenat dels recursos: les formes arquitectòniques, els esdeveniments festius, la gastronomia, la relació amb el territori i, per descomptat, el paisatge natural. L'ús que es fa d'aquests recursos no pot ser un element aliè a la identitat del lloc on se situa sinó un element integrat en la riquesa natural, cultural i econòmica de l'espai receptiu.

Nombrosos autors han intentat en diversos treballs establir hipòtesis sobre la capacitat de càrrega del territori i intenten imposar criteris de limitacions, que segur que existeixen i són reals; una evidència d'això en els nostres parcs són les fortes freqüentacions d'alguns indrets (accessos al Matagalls i la Mola, etc...) amb la forta erosió que es produeix en molts camins. Per això, cal entendre que l'ús públic en els espais naturals ha de ser viable. I així, en algunes formulacions teòriques s'ha oblidat aquesta condició, consegüent amb la pròpia definició de sostenibilitat. Cap estratègia de preservació, de gestió racional dels recursos o de participació no serà efectiva si, en darrera instància, els resultats no permeten la viabilitat del model.

3.2. Línies bàsiques de la planificació de l'ús públic en els espais naturals

A partir de les consideracions exposades amb anterioritat, pot resumir-se de manera breu i concisa alguns dels aspectes més significatius:

L'ús públic pot comportar una sèrie d'importants beneficis a nivell econòmic y social per als espais naturals i la seva àrea d'influència.

Però com qualsevol acció, pot implicar impactes negatius si no es troba sotmès a cap tipus de control-regulació.

Es tracta, doncs, de desenvolupar una planificació de l'ús públic que, tant en la seva forma com en el seu contingut i la seva magnitud, es correspongui a l'hora amb els objectius de conservació i desenvolupament. Això només és possible si abans d'abordar la implantació es realitza una exhaustiva planificació, que inclogui límits i control al desenvolupament i que porti aplegada una gestió dinàmica dels espais naturals. La fragilitat que caracteritza el medi ha de condicionar tots els processos. Només d'aquesta forma pot aconseguir-se un òptim equilibri entre costos i beneficis.

El tipus de planificació requerida podria caracteritzar-se com una planificació integrada que unís objectius socio-econòmics, ecològics i culturals. Aquesta planificació ha de revertir, en darrer terme, en l'assoliment de l'objectiu bàsic dels espais naturals protegits, com és la seva conservació.

4. L'ús públic a l'actualitat

L'ús públic conjuntament amb l'educació ambiental constitueixen a l'actualitat uns dels arguments més poderosos per a explicar i justificar l'existència dels parcs naturals. Aquesta funció social es deriva del caire de servei públic que els espais naturals protegits adquireixen en un context territorial altament artificialitzat, en el que els espais disposen d'un paisatge de qualitat esdevenen un indicador més de la qualitat de vida dels ciutadans, com a indrets per al lleure o les activitats pedagògiques. La gestió de l'espai protegit ha de garantir l'exercici d'aquest dret per part dels ciutadans, fent-lo compatible amb la conservació del medi natural, dels seus recursos i dels paisatges culturals, així com amb el respecte al caràcter de propietat privada d'una part significativa del territori.

El mitjà utilitzat per a assolir aquest objectiu és bàsicament la creació d'equipaments per al públic i la posta en marxa d'un sistema d'informació i comunicació per als visitants --mitjançant publicacions, exposicions, audiovisuals o programes específics-- sempre amb una clara voluntat pedagògica. Tot plegat pretén minimitzar l'impacte dels visitants sobre el medi, diversificant les alternatives i concentrant les activitats més intensives en uns indrets molt localitzats, orientant també aquests visitants amb la finalitat de que, a partir de la seva lliure elecció, puguin gaudir d'una experiència agradable i, si així ho volen, formativa.

Resumint, tot l'ús públic i l'educació ambiental, s'incorpora no ja com un objectiu més la gestió, sinó com un factor primordial per a explicar i orientar les modificacions en el planejament. L'ús públic és considerat en dues direccions: d'una banda com a servei ofert al conjunt de la societat i d'altra com a recurs i, per tant, com l'activitat que pot contribuir al desenvolupament de la població de l'espai protegit i el seu entorn.

En aquest sentit el planejament ha de preveure el compromís dels plans especials dels Espais Naturals en aquests dos aspectes:

- Consolidar un territori de gran valor ambiental i paisatgístic, preservant-lo dels processos d'artificialització.
- Establir un programa socio-econòmic que contribueixi a garantir els nivells de qualitat de vida als ciutadans del sistema format per l'espai objecte de protecció i el seu entorn.
- Atendre les demandes culturals i de lleure dels ciutadans del país.
- Homogeneïtzar el planejament des d'una perspectiva territorial supramunicipal.

Davant d'aquesta situació es plantegen dues opcions o models ben [definits](#):

- D'una banda, sembla estendre's un criteri que posa l'accent en la restricció, en les limitacions en l'execució d'aquest ús per assegurar la conservació.
- De l'altra el que es defensa des de la Xarxa d'espais Naturals, d'incidir en l'ordenació més que en la prohibició. En la regulació a través de la informació, la transmissió de missatges educatius, l'oferta de serveis i equipaments.

[Òbviament](#), d'acord amb aquesta opció s'han de disposar els mitjans necessaris per a canalitzar la freqüentació i fer-la compatible amb la preservació dels valors naturals.

Per fer possible la compatibilitat de l'ús públic amb els objectius de la protecció, la gestió s'orienta bàsicament en dues grans línies d'actuació:

- La regulació de l'estada dels visitants; disposant una xarxa d'equipaments estructures i serveis racionalment localitzats i, si es necessari, marginant d'aquesta xarxa aquelles àrees a les que es vulgui aplicar un règim de protecció més estricte.
- El contingut dels missatges que es transmeten des de l'administració en aquesta línia podríem distingir dos nivells extrems:
 - L'estrictament informatiu, que permet oferir al visitants un ventall de possibilitats-, orientar i canalitzar les seves activitats en l'espai natural protegit.
 - El merament educatiu, que en un sentit molt ampli respon a la voluntat de transmetre una determinada ètica ambiental, augmentar el seu coneixement sobre el medi i el seu grau d'implicació en les problemàtiques ambientals.

D'aquesta manera, el model d'ús públic que s'està desenvolupant en els parcs naturals gestionats per la diputació de Barcelona, no s'ha limitat a fer complir unes normes, sinó que s'ha dirigit a generar una sèrie de serveis i equipaments d'acollida per a fer més agradable, profitosa i interessant l'estada dels visitants en el parc. Tanmateix, s'han dedicat molts esforços, a intentar millorar el sentit de la responsabilitat dels ciutadans, la seva sensibilització envers temàtiques ambientals i la seva actitud respecte al medi. (Bombi 04)

Per tant es fa necessari Efectuar una anàlisi exhaustiva de la situació actual i estudiar els corrents (modes) que avui imperen als països del al nostre àmbit cultural i conceptual, són elements del tot punt necessaris i imprescindibles per poder establir una diagnosi, que es centrarà en els aspectes següents :

L'anàlisi de les necessitats plantejades i els propis condicionants del territori, que haurà de considerar necessàriament els objectius de conservació, desenvolupament econòmic i millora de la qualitat de vida de la població resident.

L'inventari exhaustiu dels atractius del territori, com els recursos naturals i culturals, la potencialitat general que ofereix la seva explotació i el seu potencial ~~turístic~~ concret.

La identificació d'imatges i valors característics del territori.

L'anàlisi qualitativa i quantitativa de l'oferta, analitzant-ne els punts forts i febles.

L'anàlisi dels fluxos de visitants en el territori, en el temps i l'espai, el coneixement dels visitants actuals i de les seves expectatives, l'anàlisi de les tendències dels mercats turístics i el coneixement dels mercats específics per als productes a desenvolupar.

Aquest aspectes estan relacionats, des d'una perspectiva més concreta, amb altres conceptes que englobarien el marc teòrico-pràctic de l'ús social-oci-lleure-turisme, entre altres.

1. Freqüentació dels visitants.

La freqüentació recreativa a un àrea natural presenta una forta variació en l'espai i el temps. Alguns autors han suggerit la conveniència d'establir una zonificació de la freqüentació, que hauria de definir les condicions desitjades per al desenvolupament de les diferents activitats dins de l'espai natural, fent-se convenient una gestió diferenciada (Buckley, 1991).

En la caracterització de la freqüentació no sols és important conèixer el nombre de visitants, sinó també la seva distribució, freqüència, durada de la visita, estacionalitat i objectius als quals respon la seva visita. La mida absoluta dels grups de visitants és una altre factor que ha de considerar-se en estudiar la freqüentació. Els grups nombrosos solen deteriorar en major mesura que els de menor dimensió, a més de crear més soroll i provocar situacions de congestió.

La gestió de la freqüentació ha de preveure, en tot cas, actuacions d'informació, educació i regulació, destinades a influir en el tipus, nombre i comportament del visitant.

2. L'ús.

Cal identificar els paràmetres que configuren els usos a desenvolupar a l'espai natural protegit. És precís, en aquest sentit, conèixer el perfil de l'usuari i el seu nivell de satisfacció per la seva demanda i la qualitat del servei; des del punt de vista de la gestió dels recursos recreatius i paisatgístics, és fonamental conèixer les demandes dels usuaris per adequar i optimitzar l'oferta.

3. Els recursos.

Els recursos bàsics a considerar són els directament relacionats amb el territori i la funció principal a desenvolupar, en relació a aquests recursos, és la interpretació del medi ambient en la seva dimensió de realitat de complexitat extraordinària. En aquest sentit, els centres d'acolliment, informació i interpretació orientats als visitants i els itineraris, entre altres instruments possibles, representen d'entrada un atractiu i un instrument de canalització i orientació per als visitants.

En aquest context, es fa evident la conveniència de potenciar l'ús en els indrets de menor incidència o a l'exterior de l'espai natural, amb la finalitat de redistribuir la càrrega de visitants sobre el territori.

4. Els impactes.

Partint del principi, posat de manifest en nombrosos treballs, que qualsevol tipus d'ús social dels medis naturals, fins i tot els més suaus, impliquen algun grau d'alteració sobre els components del medi natural (Liddle, 1975; Cole i Fichtler, 1983), s'ha comprovat que no tots els ecosistemes responen d'igual manera davant la pressió dels visitants. Els impactes que produeixen els visitants en un espai natural són diversos i heterogenis, per això és summament difícil, i no sempre resulta útil, definir quin nombre de visitants (capacitat de càrrega) pot suportar un lloc determinat. L'objectiu seria que l'estudi de la implantació de qualsevol infraestructura preveís la seva possible repercussió sobre el medi ambient i esmenar-lo, en la mesura que això sigui possible, abans de posar-la en funcionament.

5. Seguiment i avaluació.

És un aspecte habitualment poc considerat en la planificació de l'ús públic, d'altra banda totalment imprescindible per tal d'avaluar les activitats i intervencions efectuades.

Un seguiment i una avaluació dels resultats ajuda a plantejar si els objectius perseguits efectivament s'acompleixen i contribueixen a la presa de mesures per esmenar possibles impactes negatius.

4.1. Marc teòric i conceptual per a la planificació pública dels recursos naturals i culturals

